

Způsoby rychlého přechodu z obrany na široké frontě do rozhodného útoku v horském zalesněném terénu

Plukovník Bedřich Křivský
a podplukovník Zdeněk Hradecký

Obrana v soudobých podmínkách vedení boje a operace na široké frontě v horském a zalesněném terénu není a nemůže být samoúčelnou. Tato obrana je charakteristická tím, že je organizována na směrech, kde bojová sestava divízi a operační uskupení armády je členěno do velké hloubky, a že se vyznačuje mezerami mezi jednotlivými obrannými rajóny.

I když dnes, vzhledem na používání zbraní hromadného ničení, organizujeme každou obranu s mezerami mezi jednotlivými obrannými rajóny, dosahují tyto mezery v horském a zalesněném terénu mnohem větších rozměrů, což právě umožňuje charakter tohoto terénu, zvláště pak neprostupnost, strmé svahy a zpravidla velmi chudá a málo kvalitní komunikační síť. Zásady a podmínky přechodu vojsk do obrany jsou všeobecně známé a na jejich pojetí se ani dnes nic nemění. Cílem obrany je za všech podmínek maximálně oslabit nepřítele a — dovoli-li to situace — znemožnit mu provedení útoku vůbec. V každém případě však cílem obrany je zbavit nepřítele iniciativy. Pevnost, odolnost, aktivnost a nešablonovitost, zvláště dnes, musí být charakteristickými rysy každé obrany. Šablonovitě rozmísťování vojsk na souvislé frontě je nepřípustné, zvláště v horském a zalesněném terénu, neboť vede nevyhnutelně k rozptylování sil a prostředků a snižuje možnost vytvořit silné druhé sledy a zálohy jak u svazků, tak i u armády.

Mohutný ničivý účinek zbraní hromadného ničení dává možnost podstatně měnit poměr sil na frontě. Kdo dříve a účelněji použije úderů atomových zbraní, ten získává iniciativu. Často může nastat i případ,

V článku jsou rozebírány základní rysy soudobé obrany z hlediska vytvoření podmínek pro přechod do všeobecného útoku. Jsou vyznačeny obecné zásady přechodu z obrany do útoku a uvedeny zvláštnosti přechodu do útoku z obrany na široké frontě v horském a zalesněném terénu. Jsou rozebírány způsoby provádění protiztečí a protiúderů a způsoby vytvoření úderných uskupení a jejich zasazování při přerůstání protiúderu ve všeobecný útok. Je poukázáno na některé zvláštnosti útočné operace po přechodu do všeobecného útoku.

že obránce po úspěšném provedení atomových úderech přejde do rozhodného útoku.

Tyto nezvratné skutečnosti vyžadují, aby zámysl každé obrany obsahoval základní myšlenku příštího přechodu do útoku. Nestačí tedy připravovat a organizovat obranu a její aktivitu vyjadřovat pouze protiztečemi a protiúderu, které mají za cíl obnovit některé obranné postavení, anebo původní přední okraj obrany.

Aktivnost — jakožto jeden z nejdůležitějších prvků soudobé obrany — nutno tedy chápat v podstatě změněném — možno říci rozšířeném slova smyslu. Dovedné využití atomových úderů a ostatních zbraní hromadného ničení, překvapivé protizteče a protiúderu s širokým využitím smělého manévru silami a prostředky z hloubky a z pasivních úseků včetně nešablonovitých systémů organizace i vedení obranného boje jsou základní podmínkou aktivity. Konečným cílem všech těchto opatření však musí bezpodmínečně být — vytvořit podmínky k přechodu do všeobecného útoku bez jakékoli přestávky v bojové činnosti.

Společným úkolem všech opatření, zabezpečujících aktivnost obrany, není jen zničit proniknuvšího nepřítele a obnovit přední okraj obrany, ale vytvořit předpoklady k přechodu do útoku při zachování bojeschopnosti většiny sil a prostředků.

Soudobé prostředky umlčování a ničení dovolují však obránci za výhodné situace vůbec znemožnit nepříteli provedení útoku ještě před jeho zahájením. Toho lze dosáhnout postupným a účinným ničením jeho sil a prostředků připravujících útok, mocnou protipřípravou a využitím všech prostředků,

zejména atomových a raketových zbraní. V konkrétních případech bude i možné s výhodou provést překvapující úder před přední okraj s cílem desorganizovat a zničit připravující se úderné uskupení nepřítele a tak vytvořit podmínky pro přechod do útoku.

Nelze však vyloučit ani ten případ, kdy mohou být podmínky k přechodu z obrany do všeobecného útoku vytvořeny i činností nepřítele, který v důsledku celkové operační situace odvádí nebo oslabuje vojsko před frontou armády.

Podají-li se vlastním průzkumu zjistit toto přeskupování sil nepřítele, naskytá se další vhodný okamžik, který dovoluje vlastní armádě v obraně přejít z obrany do všeobecného útoku vytvořeny i činností nepřítele, který v důsledku celkové operační situace odvádí nebo oslabuje vojsko před frontou armády.

Podají-li se vlastním průzkumu zjistit toto přeskupování sil nepřítele, naskytá se další vhodný okamžik, který dovoluje vlastní armádě v obraně přejít z obrany do všeobecného útoku a to bez velkých změn v operačním učlenění s dovedným využitím silných druhých sledů a záloh jakožto jádra úderného uskupení. Využití atomových a raketových zbraní i ostatních prostředků hromadného ničení k mohutnému přepadu před vyražením k útoku dává vhodné předpoklady k dalšímu zvýhodnění poměru sil v pásmu armády zahajující útok, jejíž obranné pásmo bude v mnohých případech shodné co do šířky s pásmem útoku.

Lze tedy z těchto uvedených zásad vyvodit závěr, že podle konkrétní situace bude možné, aby obránce přešel do všeobecného útoku v podstatě v těchto případech:

— po úspěšně provedeném protiúderu při boji v hloubce obrany s využitím směleho a rychlého manévru sil a prostředků z hloubky obrany a z pasivních úseků;

— po úspěšně a s překvapením provedené protipřipravě, která podstatně oslabila síly nepřítele, desorganizovala jeho velení a znemožnila jeho vyražení k útoku;

— v případě, že nepřítel přeskupuje síly stojící v obraně před vlastní armádou na jiný úsek fronty — tedy za situace, kdy oba protivníci jsou v obraně.

Žádný z uvedených případů nelze však v soudobých podmínkách považovat za hlavní nebo prvořadý. Podle konkrétní situace a podmínek bude velitel armády využívat nejvhodnější operačně taktické situace k okamžitému přechodu z obrany do všeobecného útoku. Přesto však nutno přiznat, že zvláště druhý a třetí případ, které řeší přechod do všeobecného útoku ještě před vyražením nepřítele k útoku, mají značné výhody. Jejich realizace je plně odvislá od množství vlastních atomových zbraní a od získání přesných zpráv o uskupení nepřítele. Jednou z nejpodstatnějších výhod, které skýtá přechod do útoku před zahájením útoku nepřítele, je přitom ta skutečnost, že lze značně oslabit nepřátelský úder na vlastní vojska v obraně a k provedení útoku lze využít maximum sil a prostředků, které nebyly vyčerpány předcházejícími obrannými boji.

Před rozborem jednotlivých případů možnosti přechodu z obrany do všeobecného útoku pokládáme za nutné zmínit se o některých všeobecných zásadách z hlediska organizace obrany a operačního učlenění armády.

Obecné zásady pro přechod z obrany do všeobecného útoku z hlediska organizace obrany a operačního učlenění armády

Abyste byla splněna podmínka, že zámysl obranné operace musí již ve svém jádru obsahovat prvky budoucího přechodu do útoku, je třeba při organizaci a plánování obrany vycházet z těchto obecně platných zásad:

1. *Operační učlenění armády musí být voleno tak, aby zabezpečovalo vytvoření silného úderného uskupení určeného pro přechod do útoku.*

2. *Síly a prostředky určené k obraně prvního pásma obrany musí však zabezpečit úpornou obranu klíčových úseků, které nedovolí nepříteli vklínit se hluboko do vlastní obrany.*

3. *Vojska úderného uskupení musí být rozmístěna rozptýleně v hloubce obrany tak, aby měla možnost rychle a skrytě se přesunout na plánovanou čáru vyražení k proti-*

úderu; zároveň musí být rozmístěna na takovou vzdálenost od předního okraje obrany, která by je zabezpečovala před úderem dalekonosného dělostřelectva a raket blízkého doletu.

4. Základní podmínkou je dovedně a soustředěně použití atomových a raketových zbraní i ostatních bojových prostředků ke změně poměru sil a situace na rozhodujícím směru a tím i k získání a udržení iniciativy.

5. Základem úderného uskupení při přerůstání protiúderu v útok musí být svazky provádějící protiúder.

6. Přejít svazků provádějících protiúder do všeobecného útoku musí být proveden bez zastávky v boji a rozvíjení úspěchu protiúderu je třeba provádět zasazením dalších svazků z chodu.

7. Vytváření a soustřeďování úderného uskupení bude probíhat za složité a obtížné vzdušné i pozemní situace.

8. Příprava pro přechod do útoku bude vyžadovat včasné provedení opatření materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení na předpokládaných směrech hlavního úderu.

Při organizaci i při vlastním vedení obranného boje je nutno též mít na paměti, že s přechodem do útoku nelze čekat až budou plně vyčerpány útočné možnosti nepřítele, ale vojska musí neprodleně přecházet do útoku, jakmile se vyvinula před zahájením i v průběhu vedení obranné operace výhodná operační situace a jakmile předurčené síly a prostředky dosáhly pohotovosti.

Velmi důležitým momentem, který bude vytvářet podmínky přechodu do útoku, je v každém případě správně organizovaná, připravená a v pravý čas provedená protipříprava s cílem buď znemožnit nebo podstatně zeslabit úder nepřítele.

Kromě toho je třeba počítat i s tím, že vyražení úderného uskupení armády k protiúderu, který bude zárodkem přechodu do útoku, je nutné dostatečně podpořit nejen klasickými zbraněmi, ale i atomovými údery provedenými na celou hloubku úderného uskupení nepřítele.

Neméně důležitou je i ta okolnost, že přechod do útoku je operační pojem a často jej nebude lze řešit ani samostatně v rámci jedné armády. Zabezpečení rozmachu útočné operace nezřídka bude vyžadovat, aby přechod do útoku byl plánován a prováděn v součinnosti nejméně dvou armád, při čemž je třeba počítat i s účastí sousedů k zabezpečení boků úderných uskupení armád.

Zvláštnosti přechodu do útoku z obrany na široké frontě v horském a zalesněném terénu

Obsah pojmu „obrana na široké frontě“ byl v poslední době předmětem častých diskusí a vcelku je ujednocen názor, že v současných podmínkách mizí jako vyjádření zvláštního způsobu organizace obrany a uspořádání bojové a operační sestavy, ale zůstává více méně jen prostým vyjádřením šířky pásma.

Přesto však obrana na široké frontě podstatně ovlivní způsoby a možnosti přechodu do všeobecného útoku.

Jednou z důležitých okolností je ta skutečnost, že obrana na široké frontě bude organizována zpravidla v horském a zalesněném terénu na méně důležitých operačních směrech. Již tento fakt bude mít za následek, že armáda bude mít k dispozici zpravidla méně divízi,

méně posilových prostředků a rovněž méně atomových nábojů než armády bránící důležité operační směr.

Počet divízi a posilových prostředků v armádě bude záviset na šířce obranného pásma, na počtu a kapacitě možných útočných směrů nepřítele a celkovém úkolu armády v obranné operaci, kterou velitel frontu ve svém zámyslu armádě předurčil.

Na druhé straně však jsou uvedené nevýhody paralyzovány tím, že je možné s minimálními silami a prostředky přehradit a bránit široké úseky a pásma obrany při dovedném využití přirozených obranných vlastností horského a zalesněného terénu. Tato okolnost dovoluje dále členit bojovou sestavu divízi i sestavu armády zpravidla do dvou sledů.

Požadavek aktivity dále vyžaduje, aby byl připraven široký manévř nejen silami a prostředky uvedenými do druhých sledů a záloh, ale i silami a prostředky z pasivních úseků k provedení protiztečí a protiúderů.

Stejně tak je nutno pamatovat na tu okolnost, že nepřítel může útočit podle charakteru terénu na dvou i více směrech a že může přenášet své úsilí z jednoho směru na druhý i v průběhu útočné operace.

To vyžaduje od obránce plánovat a připravovat několik variant protiúderu.

V neposlední řadě je třeba brát v úvahu i tu skutečnost, že druhé sledy a zálohy, které nebudou mít vždy možnost při přípravě několika variant použití provést všechna opatření z hlediska ochrany proti ZHN, mohou být napadeny a značně zeslabeny atomovými údery nepřítele již v prostorech soustředění, za přesunu na čáru zasazení nebo na čáře zasazení.

Tyto skutečnosti, i když nevyčerpávají všechny eventuality [tj. široké úseky a pásma obrany, malý počet divízi (4–5), málo posilových prostředků, malé množství atomových nábojů, nutnost plánování a přípravy několika variant, možnost vyřazení nebo zeslabení druhých sledů a záloh nepřítelem] v podstatné míře ovlivňují možnosti přechodu z obrany na široké frontě do útoku.

I když bude záležet na konkrétní situaci, přesto je možné učinit závěr, že *vševojsková armáda v obraně na široké frontě v horském a zalesněném terénu zpravidla nebude s to svými skvostnými silami a prostředky (přidělenými pro obranu) sama přejít do všeobecného útoku*. V zásadě bude moci vytvořit jen podmínky pro přechod do všeobecného útoku za předpokladu, že svazky armády budou jádrem úderného uskupení. K úspěšnému rozvíjení útočné operace do hloubky nepřátelské obrany bude nutné posílit armádu dalšími svazky a posilovými prostředky buď od sousedních armád, nebo ze zálohy velitele frontu. Ve zvláštních případech, zejména při oslabení nebo odchodu sil útočnicka z obranného pásma armády, může vševojsková armáda přejít z obrany do útoku i silami prvosledových svazků.

Na druhé straně je nutno přiznat, že právě před předním okrajem obrany na široké frontě v horském a zalesněném terénu budou výhodné podmínky pro přechod do útoku. Směry, které vedou do hloubky naší obrany, budou nejčastěji pro nepřítele jen směry podružnými. Síly a prostředky na nich soustředěné budou značně menší než na směru jeho hlavního úderu a budou mít jen omezené cíle. Na většině fronty našeho pásma obrany bude nepřítel zpravidla pasivní a bude je bránit jen omezenými silami a prostředky. I když soustředí na zvolené směry tolik sil a prostředků, kolik tyto směry svou kapacitou snesou, bude jejich útok zpravidla kanalisován podél komunikací nebo dostupným terénem, který umožňuje součinnost druhů zbraní vyzbrojených soudobou bojovou technikou.

A v tomto případě právě včas provedené a utajené přípravy (úprava komunikací, příprava nových komunikací, zdostupnění terénu, příprava průchodnosti lesů apod.) umožní provedení překvapivých protiúderů, které právě pro svoji překvapivost budou mít již při svém vyrazení příznivé podmínky pro to, aby přerostly ve všeobecný útok.

A. Přejchod do všeobecného útoku po úspěšně provedeném protiúderu s využitím smělého a rychlého manévru sil a prostředků z hloubky obrany a z pasivních úseků

V úvodu rozboru tohoto způsobu přechodu z obrany do všeobecného útoku pokládáme za účelné zmínit se o zásadách provádění protiztečí a protiúderů v obraně na široké frontě z hlediska vytvoření výhodných podmínek pro přechod do rozhodného všeobecného útoku.

Operační učenění armády a rovněž bojové sestavy prvosledových divízi a pluků je třeba volit tak, aby většina sil a prostředků byla v hloubce a dovolovala jejich manévry na ohrožený směr.

Horský a zalesněný terén poskytuje možnost přehrazovat jednotlivé směry (údolí, soutěsky, komunikace apod.) poměrně menšími silami v kombinaci se zátarasy všech druhů a palbou.

Bude tedy téměř pravidlem, že operační učenění armády bude pozostávat ze dvou sledů, dělostřeleckých podskupin, protitankových rajónů, protiletadlových dělostřeleckých skupin a jiných speciálních záloh.

Přitom druhý sled armády bude třeba mít silnější, nebo alespoň stejné hodnoty jako první sled. (Např. bude-li armáda mít 5 divízi — z toho 4 motostřelecké a jednu tankovou — bude mít v prvním sledu 2 msd a v druhém sledu 2 msd a 1 td (viz schéma č. 1).

Stejně tak bojová sestava divízi prvního sledu bude ve dvou sledech, zejména na předpokládaném směru hlavního úderu nepřitele. Přitom bude dosti častý případ, že motostřelecká divize prvního sledu armády bude bránit první i druhé pásmo obrany.

Stěžejní myšlenkou zámyslu obranné operace s předpokládaným přechodem do útoku musí být — nevyčerpávat druhé sledy divízi a zvláště druhý sled armády postupně, ale uchovat plnou bojeschopnost těchto svazků a útvarů k provedení rozhodného, rychlého a překvapivého protiúderu. Proto protizteče druhých sledů divízi bude třeba plánovat a provádět v součinnosti s armádním protiúderem. Postupné provádění protiztečí druhými sledy divízi a poté provedení protiúderu druhým sledem armády nebude ve většině případů účelné.

Na druhé straně vzrůstá význam místních protiztečí malých jednotek a druhých sledů praporů a pluků s cílem zpomalit postup nepřitele, vyčerpávat jeho síly a přimět ho k zasazení druhých sledů.

K zabezpečení splnění úkolu těchto protiztečí, které mohou často přesáhnout přední okraj, je třeba v plné míře využít manévru palbou dělostřelectva a minometů, a to

nejen z hloubky, ale i ze sousedních úseků.

V plné míře je třeba využívat DPTZ a POZ, léček, palebných pytlů apod., aby palbou z místa a využitím zátarasů všech druhů odrazily nebo v krajním případě zpomalily postup nepřátelských tanků a získaly tak čas k přípravě rozhodného protiúderu.

Armádní protiúder, který má úkol vytvořit podmínky pro přechod do všeobecného útoku, bude se vyznačovat určitými zvláštnostmi vyplývajícími ze stanoveného úkolu.

Jestliže do nedávné doby bylo cílem protiúderu zničit proniknuvšího nepřitele a obnovit přední okraj obrany, je třeba vidět jeho cíl v soudobých podmínkách z jiného hlediska.

Již v úvodu jsme si vyvodili obecně platnou zásadu, že svazky, provádějící protiúder, musí být jádrem úderného uskupení přecházejícího do všeobecného útoku. To tedy znamená, že svazky provádějící protiúder musí mít po obnovení předního okraje obrany, eventuálně po zmocnění se čáry plánované k zasazení úderného uskupení (ta může být někdy i před původním předním okrajem obrany) dostatek sil k pokračování v dalším útoku v sestavě úderného uskupení.

Proto je nutné učinit vše, aby obranný boj prvosledových divízi byl úspěšný a nedovolil nepříteli prolomit první pásmo obrany. K dosažení tohoto cíle musí směřovat maximální úsilí velitele armády. Úspěšný obranný boj prvosledových divízi, který otupí ostří nepřátelského útoku, zpomalí jeho tempo a značně vyčerpá síly a prostředky nepřitele, dává výhodné předpoklady pro provedení armádního protiúderu, který bude základem pro přechod do útoku. Nejen, že nezainteresuje do obranného boje druhý sled a zálohy, které budou mít volnost manévru pro uskutečnění protiúderu, ale i hloubka protiúderu k původnímu přednímu okraji bude zaručovat, že svazky, které ho budou provádět, budou mít dostatek sil k tomu, aby pokračovaly v útoku i před předním okrajem a tak vytvořily příznivé podmínky pro přerůstání protiúderu ve všeobecný útok.

Nelze však přitom zapomínat na to, že úkolem svazků provádějících protiúder bude též v součinnosti s jednotkami prvního sledu obklíčit a zničit proniknuvšího nepřítele.

Z toho vyplývá, že bude-li protiúder prováděn tankovou a motostřeleckou divízi současně se vstřícnou protiztečí divíze prvního sledu a v součinnosti s jednotkami v dotyku, bude účelné bojovou sestavu svazků pro protiúder volit tak, aby úkol obklíčení a ničení obklíčeného nepřítele připadl motostřeleckým jednotkám (popřípadě jednotkám v dotyku a části motostřelecké divíze z protiúderného uskupení). Tankovou divízi a hlavní síly motostřelecké divíze je třeba umístit v sestavě tak, aby co nejkratším směrem pronikly na původní přední okraj a zabezpečily čáru zasazení pro další (přidělené) svazky úderného uskupení.

Bojovou sestavu tankové divíze, která bude jádrem úderného uskupení pro další útok, bude nutné mít ve dvou sledech, přičemž je třeba počítat se zasazením druhého sledu až po vyražení k všeobecnému útoku.

K likvidaci obklíčeného nepřítele je třeba bez prodlení a účelně využít atomových úderů, zvláště na druhé sledy a zálohy, které zůstaly v obklíčeném prostoru.

Charakter horského a zalesněného terénu často nedovolí vzhledem na omezenou kapacitu směru, který byl zvolen pro provedení protiúderu, vytvářet silná protiúderná uskupení. V případě, že bude druhý sled armády v síle dvou divízí (1 msd a 1 td) bude nutné volit sestavu ve dvou sledech. Při tom se jeví výhodnější mít v prvním sledu motostřeleckou divízi a v druhém sledu tankovou divízi. První sled (msd) musí zabezpečit obklíčování a ničení obklíčeného nepřítele a zároveň vytvořit podmínky k zasazení druhého sledu (td) v průběhu protiúderu za účelem rychlého proniknutí tankové divíze na plánovanou čáru zasazení úderného uskupení. Tím byla značně uchována bojeschopnost tankové divíze pro přechod do všeobecného úto-

ku spolu s novými svazky úderného uskupení.

Dostí častým případem bude provedení protiúderu silami a prostředky armády bránící se na široké frontě do pásma armády, která přehrazuje směr hlavního úderu nepřítele (viz schéma čis. 2).

Tato armáda, bránící směr, ve kterém budou útočit hlavní síly nepřítele, bude nejen značně oslabena údery zbraní hromadného ničení nepřítele, ale také její síly budou značně vyčerpany vedením obranného boje s hlavními silami nepřítele. V mnohých případech téměř veškeré síly a prostředky této armády budou plně zainteresovány do vedení obranného boje.

Na druhé straně armáda sousední, i když se brání na široké frontě vzhledem na omezené možnosti nepřítele diktované terénem, bude mít možnost dovedným manévrem vytvořit silné protiúderné uskupení, které soustředěním na jedno z křídel obranného pásma armády bude s to provést silný protiúder do boku a týlu nepřítele útočícího v pásmu souseda. Tento protiúder může být v součinnosti se svazky armády, v jejíž prospěch byl proveden, základem všeobecného útoku, přičemž svazky provádějící protiúder budou jádrem úderného uskupení, které bude přecháet do všeobecného útoku.

Horský a zalesněný terén si mnohdy vynutí provedení protiúderu na dvou směrech, a to na každém směru silou jednoho svazku. Budou to vlastní vstříčné protizteče, které budou mít za cíl nejen obklíčit proniknuvšího nepřítele a zničit jej, ale i vytvořit příznivé podmínky pro přerůstání protiúderu v útok (viz schéma čis. 3).

Vzhledem na charakter horského a zalesněného terénu bude výhodné vstříčné protizteče provést motostřeleckými divízemi. Jakmile se vstříčné protizteče spojí, bude nutné protiúderné uskupení (v našem případě dvě msd) posílit dalšími svazky, které budou podle situace zasazovány na jedno z křídel protiúderného uskupení nebo do středu sestavy. Zda to budou tankové, nebo motostřelecké divíze, rozhodne terén.

Vytvoření úderného uskupení k přechodu do všeobecného útoku

Síla a složení úderného uskupení vytvořeného za účelem rozvíjení úspěchu protiúderu bude záviset na cílech plánované útočné operace, na množství sil a prostředků (především atomových zbraní), na síle nepřátelského uskupení a dalších podmínkách. Jestliže v plánované operaci budou atomové zbraně použity soustředěně a terén bude vhodný pro po-

užití tankových jednotek, bude síla a složení úderného uskupení zákonitě jiná, než v těch případech, kdy bude pro operaci vyčleněno jen velmi málo atomových nábojů a terén nebude dovolovat soustředěné použití tanků.

Již v předcházejících statích bylo poukázáno na skutečnost, že vševojsková armáda bránící pásmo obrany na široké frontě nebude s to vlastními silami přejít do útoku. Vyvodili jsme si závěr, že k vytvoření úderného uskupení bude třeba podle situace posílit armádu 2—3 svazky a dalšími posilovými prostředky (zvláště dělostřelectvem) z prostředků velitele frontu nebo od sousedních armád.

Počítáme-li, že nepřítel zahájil průlom naší obrany v ranních hodinách a bude-li armádní protiúder proveden z čáry rozvinutí mezi prvním a druhým pásmem vlastní obrany, dojdeme k závěru, že při tempu nepřátelského útoku 3—4 km za hodinu bude armádní protiúder uskutečněn první den obhranné operace v časných odpoledních hodinách.

Hloubka armádního protiúderu provedeného s cílem obnovit přední okraj obrany a vytvořit podmínky k přechodu do útoku bude dosahovat 20—25 km i více, což opět při průměrném tempu protiúderu 3—4 km za hodinu bude vyžadovat 6—8 hodin. S větším tempem nebude možné kalkulovat, i když ve prospěch protiúderu budou provedeny atomové údery. Je třeba počítat s těžkým bojem protiúderného uskupení, které kromě ničení proniknuvšího nepřítele bude se i střetávat se zálohami, zasazenými nepřítelem k zastavení a odražení našeho protiúderu.

Z uvedené kalkulace je zřejmé, že protiúderné uskupení armády svého cíle (všeobecně přední okraj obrany) bude dosahovat ve večerních hodinách, někdy i v noci.

Chceme-li dodržet zásadu nepřetržitosti boje a plynulého přechodu protiúderu ve všeobecný útok bez zřejmé přestávky v boji a nedat tak nepříteli možnost organizovat i spěšně zaujatou obranu, bude zpravidla nutné, aby svazky, určené k rozvíjení protiúderu ve všeobecný útok, byly zasazovány z čáry dosažené protiúderným uskupením armády, a to ještě v noci.

Počítáme-li, že svazky z prostředků velitele frontu budou rozmístěny v hloubce 60—80 km a mnohdy i více, bude délka jejich přesunů na čáru zasazení (všeobecně přední okraj obrany) činit přibližně 85—110 km i více. Tuto vzdálenost je možné překonat na vozidlech při tempu přesunu 25 km za hodinu, zhruba za 4—6 hodin.

Jestliže tuto dobu porovnáme s průměrným tempem a celkovou dobou trvání armádního protiúderu vedeného zhruba do hloubky 20—25 km a s dobou potřebnou na přesun svazků z hloubky, docházíme k hrubému závěru, že *přesun svazků úderného uskupení na čáru zasazení bude nutné zahájit téměř současně s dobou vyražení protiúderu, nejpozději však 2 až 3 hodiny po jeho vyražení.* Jedině tak bude možné dosáhnout nepřetržitosti v bojové činnosti a plynulé přerůstání protiúderu ve všeobecný útok.

Nejdůležitější otázkou zabezpečující úspěch je skryté a rychlé soustředění úderného uskupení. Jedním z prvních předpokladů k splnění tohoto úkolu je aktivní a cílevědomě řízený boj s nepřátelským průzkumem a nepřetržitě vedení vlastního průzkumu.

Dokonalé radiotechnické prostředky průzkumu, kterými disponuje

v současné době nepřítel, dovolují mu poměrně přesně zjišťovat cíle, což na druhé straně podstatně ztěžuje skryté soustředění svazků úderného uskupení. Vzhledem k nepřátelskému hloubkovému průzkumu a taktickým vzdušným výsadbám, které budou vysazovány do týlu obránce za účelem desorganizace přesunu a velení, budou otázky rychlého a skrytého soustředování úderného uskupení přímo spojeny s ničením a rušením prostředků nepřátelského radiotechnického průzkumu a s otázkami boje s nepřátelským hloubkovým průzkumem a vzdušnými taktickými výsadky. Je třeba mít na paměti, že důsledné maskování a provádění účinných protiradiotechnických opatření bude mít prvořadý význam.

Velmi důležitou úlohu při zabezpečení rychlého přesunu svazků úderného uskupení na čáru zasazení budou mít svazky prvního sledu armády, které povedou obranný boj s útočícím nepřítelem. Houževnatou a pevnou obranou na určených čarách, postaveních a příchách musí tyto zabránit rozšiřování úspěchu nepřítele a zabezpečit, aby nebyl ohrožen bok a tyl přesunujících se svazků.

Složitá situace a zároveň nutnost připravovat útočnou operaci se souběžným řízením a vedením obranného boje klade vysoké požadavky na rychlou, přitom však promyšlenou a přesnou práci velitelů a štábů všech stupňů a zvláště štábu armády. Nedostatek času k provedení všech potřebných rekognoskací, detailní organizace součinnosti a ostatních nutných opatření bude charakteristickým příznakem při organizaci plánování i při řízení operace a boje v období přípravy přechodu z obrany do všeobecného útoku.

V průběhu přesunu a soustředování svazků úderného uskupení je bezpodmínečně nutno, aby v týlu a na určených osách byla udržována přísná kázeň a pořádek a aby dobře informovaná pořádková služba důsledně kontrolovala pochodovou a maskovací kázeň.

Vzhledem k tomu, že ve většině případů bude přesun těchto svazků prováděn za dne a přesun nebude možno před nepřítelem plně utajit, je rozhodujícím činitelem rychlost přesunu. Čím rychleji se totiž svazky soustředí, tím méně ztratí jim nepřítelem způsobeno.

Způsoby zasazení úderného uskupení

Způsob zasazení úderného uskupení k přechodu armády do všeobecného útoku bude podmíněno především cílem současně prováděného protiúderu a úspěšným splněním úkolu svazků provádějících protiúder. Neméně důležitým faktem, který ovlivní způsob zasazení úderného uskupení, bude též situace nepřítele, zvláště situace jeho druhých sledů a záloh, které nepřítel přisunuje z hloubky s úkolem rozvíjet úspěch vlastního útoku. I když cílem vedení obranného boje bude vyčerpat úpornou a houževnatou obranou svazků prvního sledu armády síly nepřítele a přinutit jej k zasazení druhých sledů, stejně jako hromadnými údery atomových zbraní ničit tyto druhé sledy a zálohy, nelze přesto vyloučit případ, že právě při zasazování úderného uskupení do boje dojde současně s jeho

vyražením ke střetnému sražení úderného uskupení armády s přisunoványými druhými sledy a operačními zálohami nepřítele. *V tomto případě bude pro nastávající útočnou operaci charakteristickým příznakem, že bude zahájováno střetným sražením.*

Jestliže se svazkům provádějícím protiúder podařilo ovládnout výhodnou čáru k rozvinutí úderného uskupení a nepříteli byla vzata momentální možnost k provedení manévru a přesunutí svých záloh na jiný směr a na základě toho svými druhými sledy a zálohami přejde na dosažené čáře do obrany, bude mít *působ zasazení úderného uskupení charakter zahájení útočné operace průlomem spěšně zaujaté obrany.*

Správným provedením dělostřeleckého zabezpečení zasazení úderného uskupení s využitím atomových úderů lze však v obou případech zabezpečit zasazení úderného uskupení z chodu, bez rozvíjení bojových sestav na čáře zasazení.

Bude-li útočná operace zahájena střetným sražením, bude výhodné vytvořit v sestavě úderného uskupení silný druhý sled k uskutečnění manévru do boku a týlu přicházejících záloh nepřítele. Vzhledem k tomu, že v těchto situacích nebude existovat bezprostřední dotyk bojujících stran, bude třeba zvlášť dobře organizovat průzkum a pečlivě předvídat možný průběh událostí. Přitom však i dobrý průzkum i správné předvídaní umožňují v podstatě určit pouze prostor a směr činnosti hlavních sil nepřítele. Konkrétní situace, ve které však bude střetné sražení probíhat, nemůže být nikdy určena předem s absolutní přesností, protože nepřítel může v krátké době po provedeném manévru soustředit své síly na jiném směru. To vyžaduje iniciativní a pružné velení a řízení bojové činnosti a nepřetržitou znalost situace nepřítele.

Bude-li po zasazení úderného uskupení útok zahajován průlomem spěšně zaujaté nepřátelské obrany, jeví se nutné z hlediska rychlého průlomu obrany nepřítele a zabezpečení rychlého tempa vlastního útoku zasadit do prvního sledu úderného uskupení maximum sil a prostředků, aby mohl být průlom obrany nepřítele proveden na co nejširší frontě. Prvosledové prapory svazků úderného uskupení budou často útočit v předbojových sestavách a druhé sledy a zálohy se budou přesunovat v proudech.

B. Přejít do všeobecného útoku po úspěšné a s překvapením provedené protipřípravě

Již v úvodu jsme vyvodili závěr, že jednou z podmínek možného přechodu z obrany do všeobecného útoku může být zmaření útoku nepřítele účelnou protipřípravou, soustředěným použitím atomových a raketových zbraní, kterou byla zničena, nebo podstatně snížena boj schopnost hlavního úderného uskupení nepřítele.

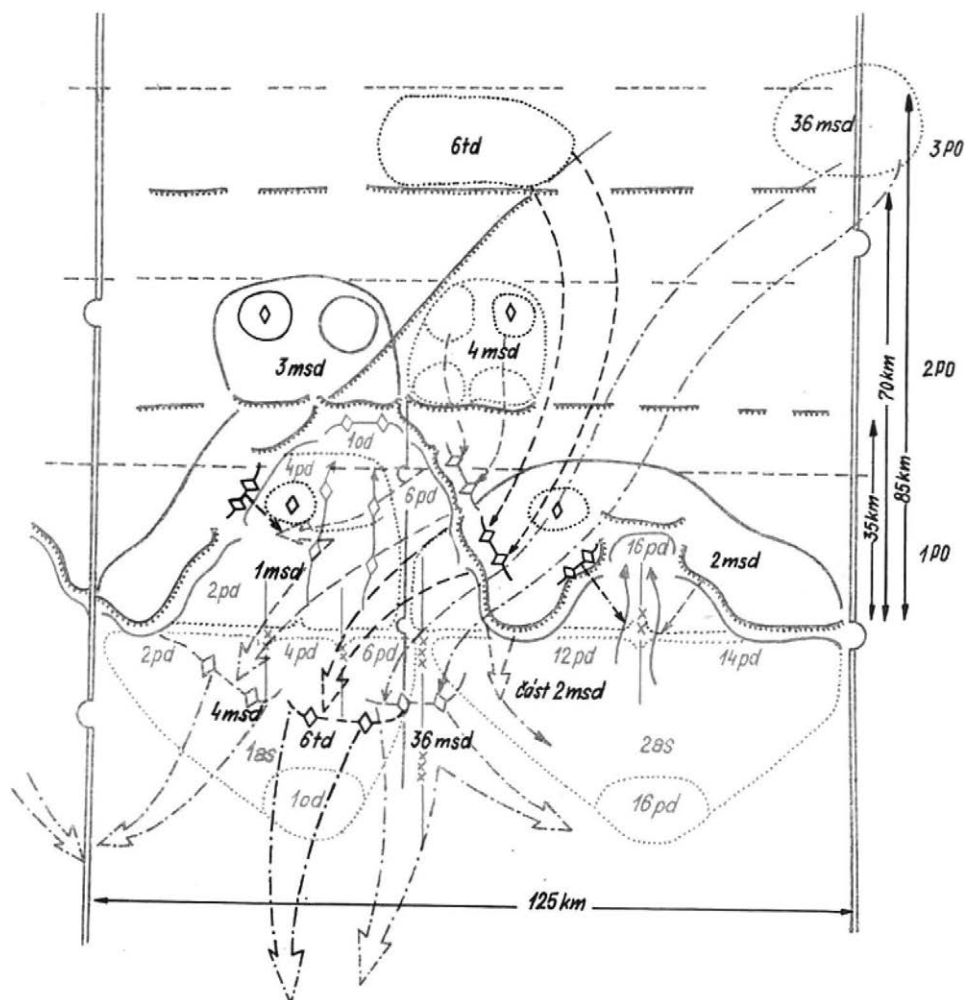
Není novou zásadou, že úspěšně provedená protipříprava může výrazně změnit po-

měr sil ve prospěch obránce, čehož může obránce využít k převzetí iniciativy.

Plánování a organizace protipřípravy bývá zpravidla záležitostí frontu. Avšak právě v obraně vševojskové armády v horském a zalesněném terénu nelze vyloučit, že protipřípravu bude plánovat a organizovat armáda.

Soudobé podmínky vedení útočných operací americkou armádou dávají nepříteli

Schéma čís. 1

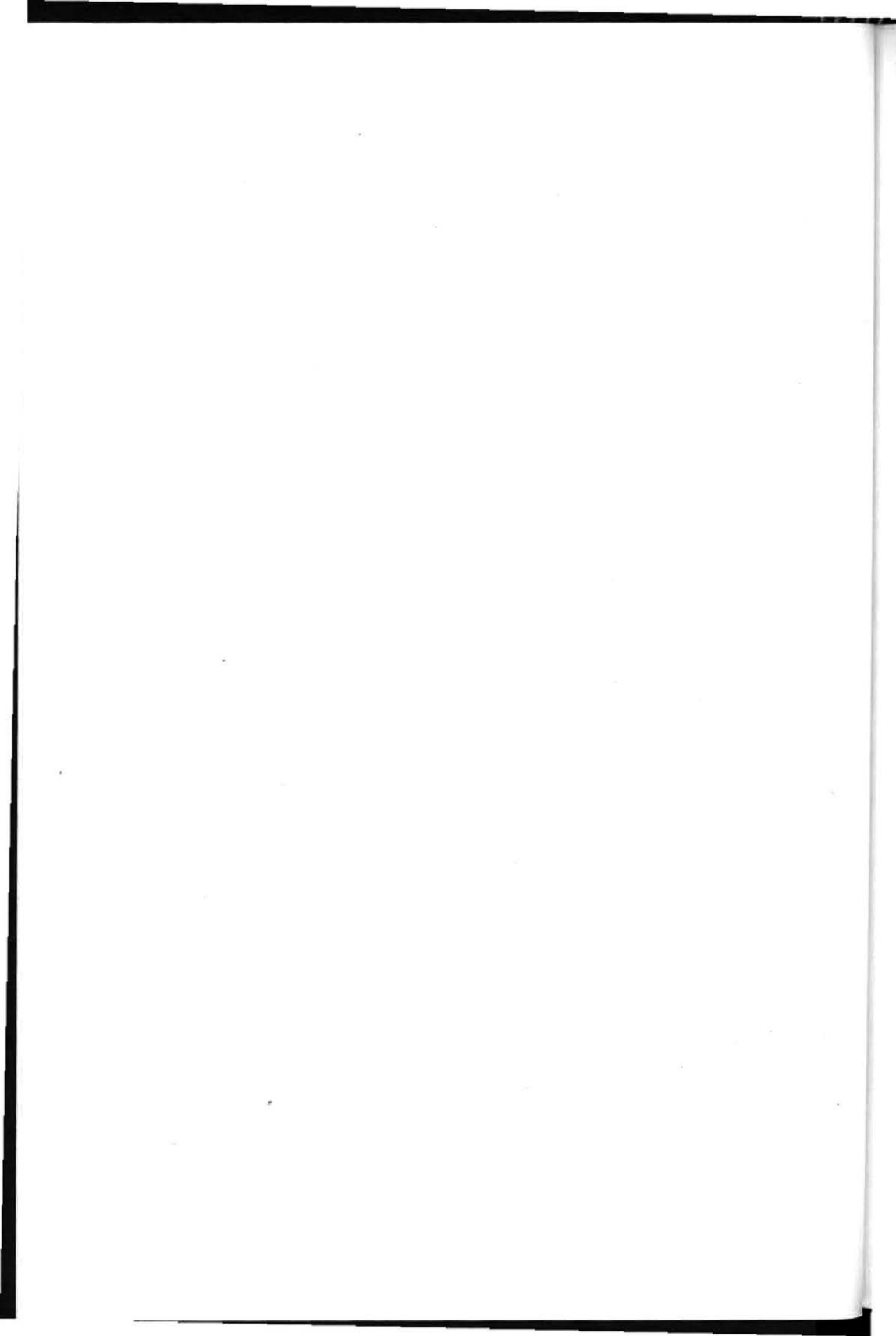
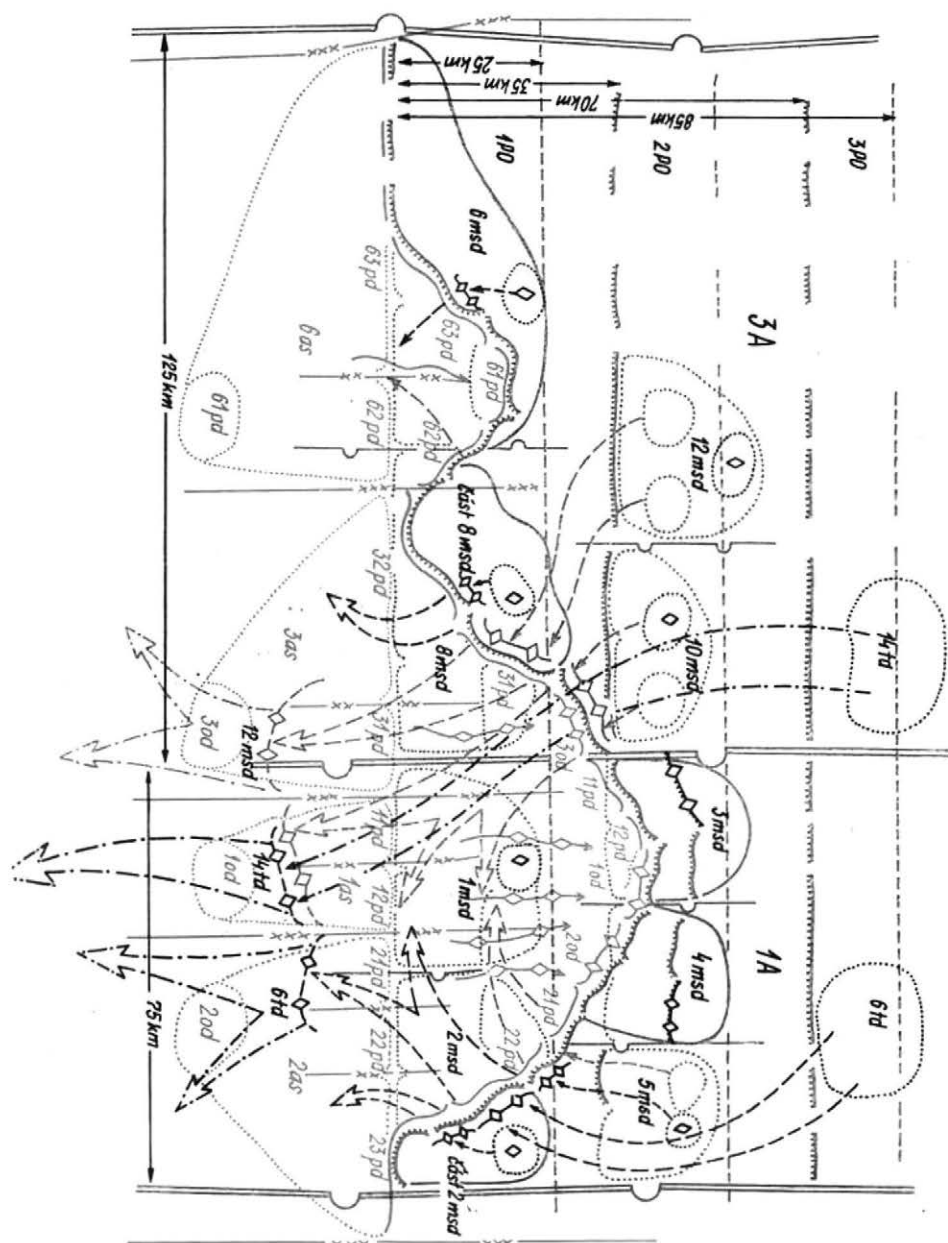

Schéma čís. 2

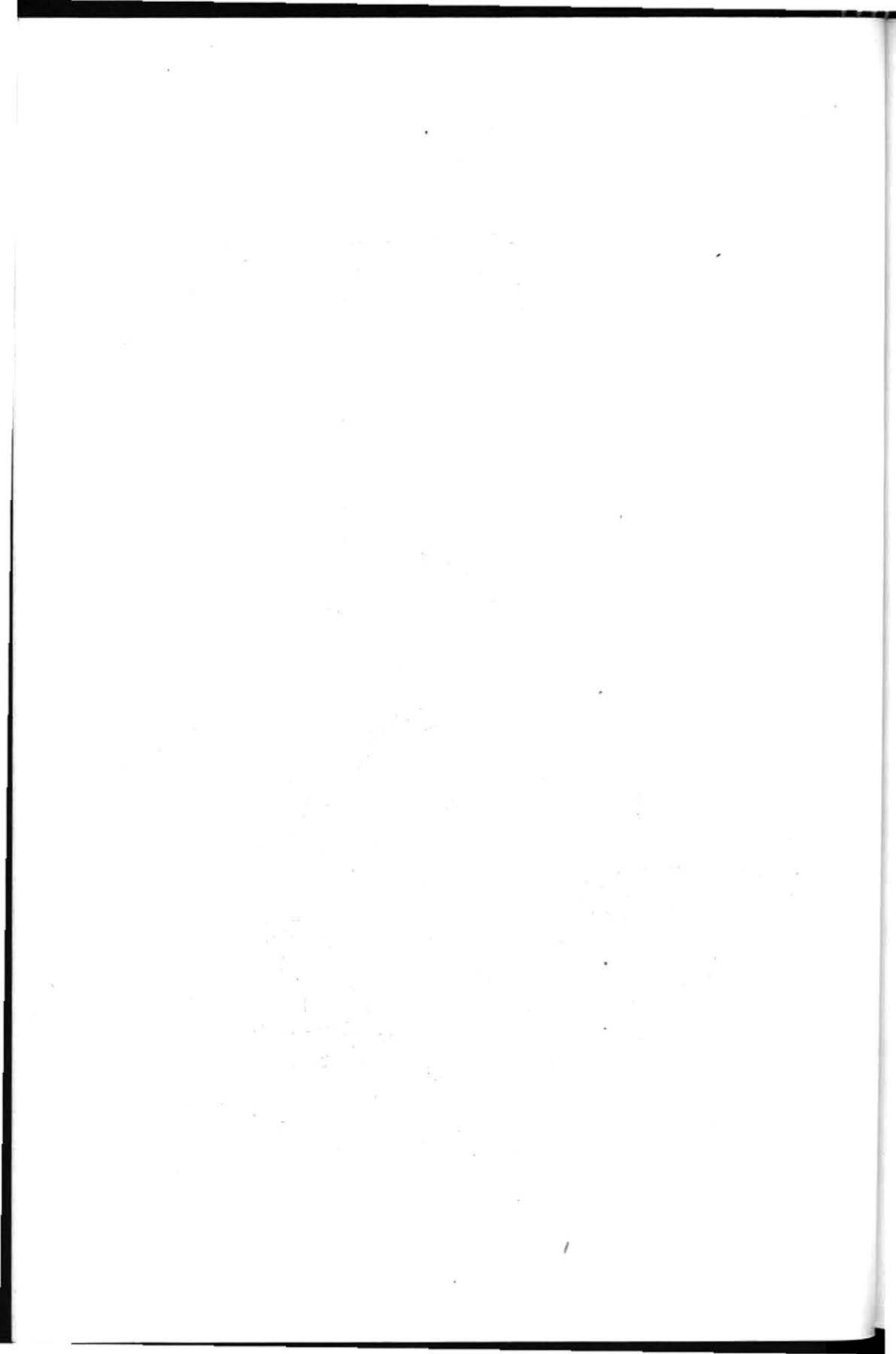
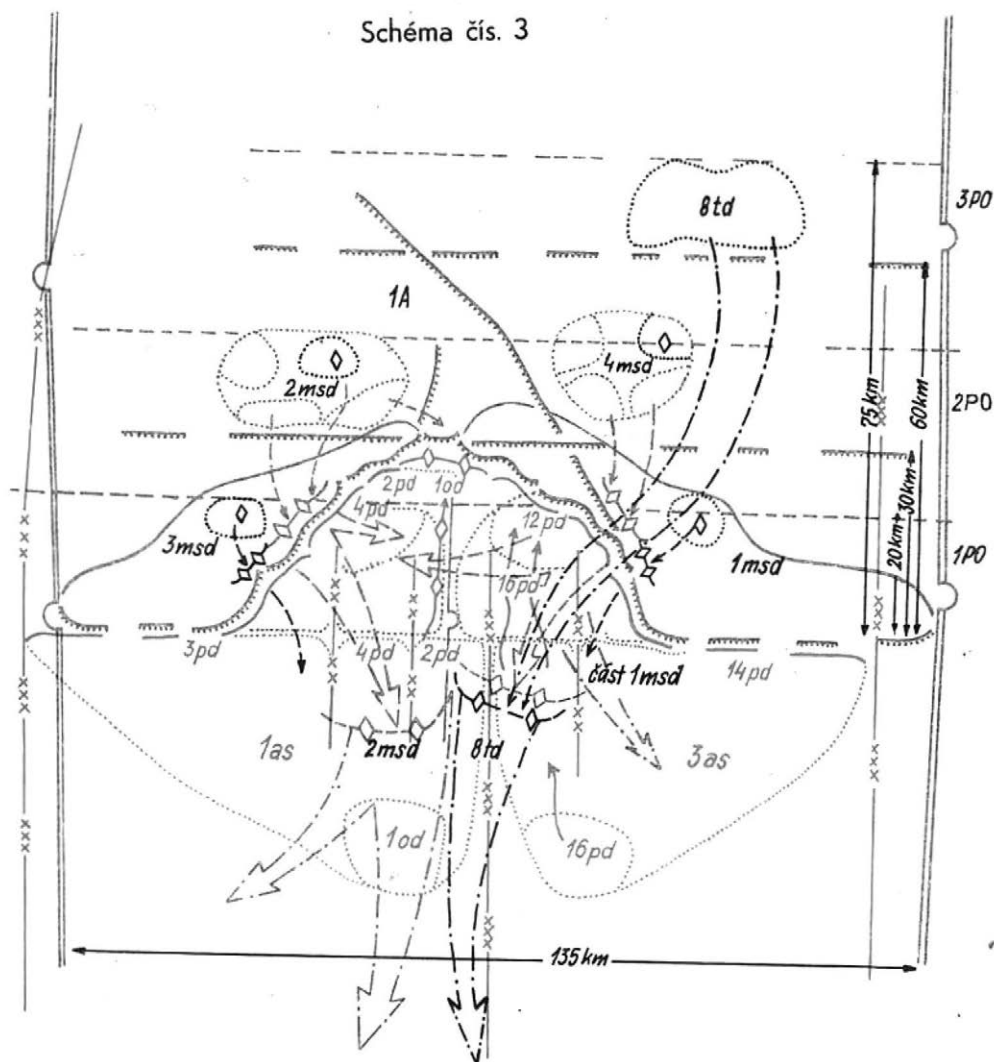
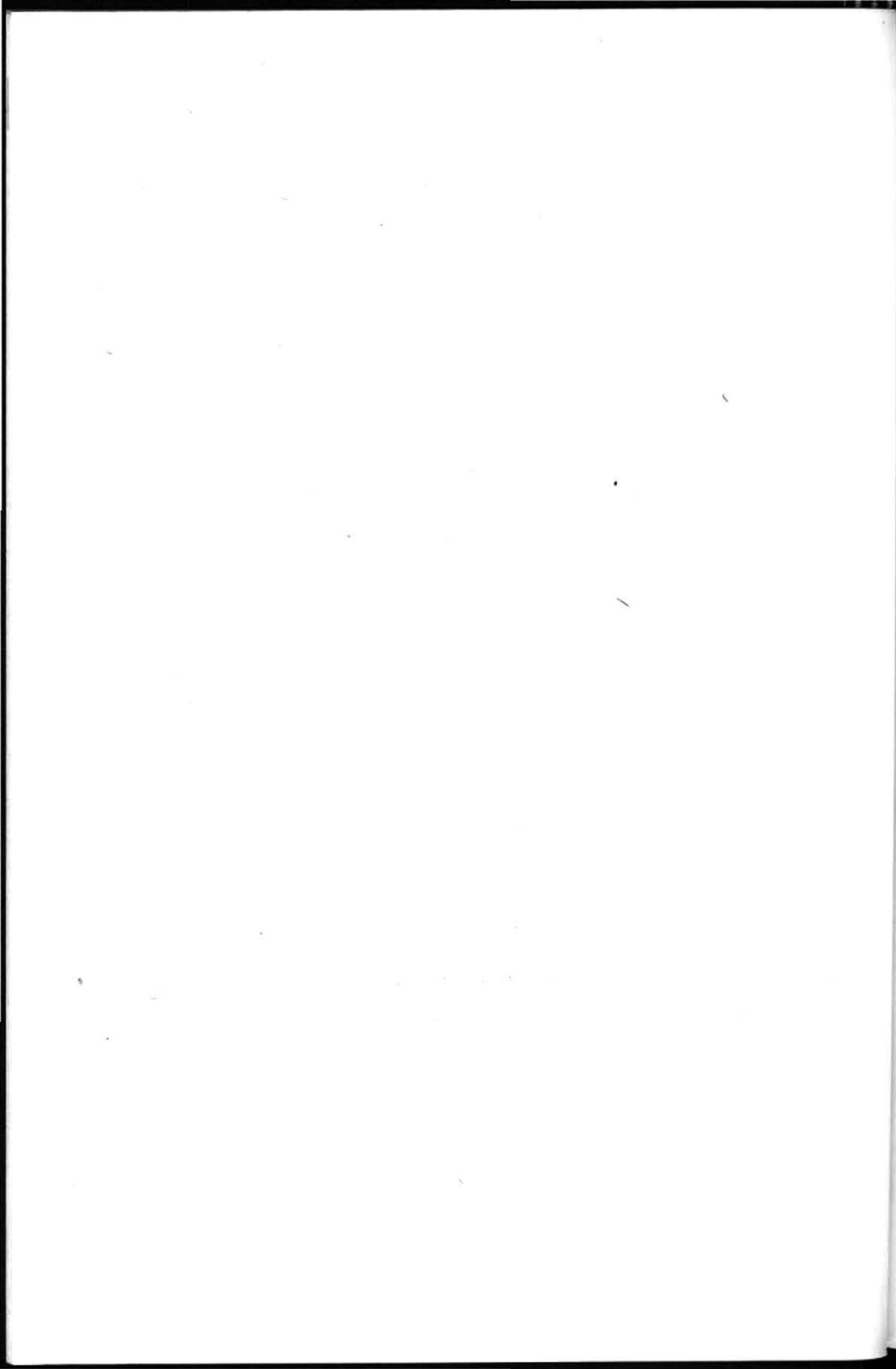

Schéma čís. 3

možnost prolamovat obranu s rozvinutím vojsk z chodu, při čemž se svazky určené k průlomu soustřeďují v hloubce 150 až 200 km od fronty i více. K splnění cíle protipřípravy ve smyslu vytvoření podmínek k přechodu z obrany do všeobecného útoku nutně vyžadují ničit soustřeďující se síly nepřítele ihned při jejich zjištění. Atomovými, raketovými zbraněmi, letectvem a řízenými střelami. Stejně tak je třeba ničit hlavní úderný prostředek nepřítele — zbraně hromadného ničení nepřítele — zvláště jeho atomové zbraně včetně speciálních zařízení a základen, a to ihned po jejich zjištění, ještě v období příprav nepřítele k útoku.

Z toho vyplývá přesvědčivý závěr, že protipříprava, která má splnit předurčené rozhodné cíle, nemůže být chápána jako jednorázový akt uskutečňovaný soustředěním paleb dělostřelectva a atomových a raketových zbraní a letectva těsně před vyražením nepřítele k útoku, ale že musí plánovitě probíhat v celém období příprav nepřítele k útoku. Přitom ještě nelze podceňovat tu klasickou formu protipřípravy, jejíž těžiště leží v nevelké vzdálenosti před předním okrajem obrany — toto období protipřípravy bude vyvrcholením předcházejících období nepřetržitěho ničení nepřítele.

U protipřípravy, která má vytvořit podmínky k rychlému přechodu do všeobecného útoku, se mění v podstatě právě ono poslední její období — vyvrcholení protipřípravy prováděné těsně před vyražením nepřítele k útoku ve vlastní dělostřeleckou přípravu zteče.

Je pochopitelné, že příprava, plánování a organizace protipřípravy z těchto hledisek v obraně v horském a zalesněném terénu bude mít řadu zvláštností, které vyplývají právě z členitosti a obtížnosti terénu. Půjde především o obtíže při soustřeďování dělostřelectva k provedení protipřípravy vzhledem k tomu, že pro nedostatek příčných komunikací bude nutno často zřizovat ob-

jíždky. Bude proto třeba v maximální míře využívat manévru palbou přednostně před manévrem pohybem. Nesporným faktem je, že v tomto ohledu bude význačnou úlohu hrát dalekososné dělostřelectvo a zejména raketové zbraně.

Protipříprava provedená na přicházející vojska nepřítele bude vzhledem k řídké komunikační síti řízena s maximálním důrazem na prostory podél komunikací, ovšem tak, aby rozrušení komunikací při tom nebránilo budoucímu útoku vlastních vojsk.

Dalším charakteristickým rysem je nesporně to, že dělostřelectvo musí být pro protipřípravu uskupeno tak, aby jednotlivé skupiny byly s to zabezpečit nejen úspěšné provedení protipřípravy, ale též vyrazení vlastního úderného uskupení a jeho podporu během rozvíjení útoku.

K zabezpečení přechodu vojsk armády do všeobecného útoku po provedené protipřípravě bude podle konkrétních podmínek často využíváno i úderu před přední okraj obrany. Bude to zvláště tehdy, kdy bezprostředně na předním okraji obrany nebude výhodná čára pro zasazení úderného uskupení. Cílem úderu před přední okraj pak bude zničit nepřítele v bezprostředním dotyku, ovládnout jeho prostory palebných postavení dělostřelectva, rozrušit připravený systém velení a rychlým využitím účinku protipřípravy proniknout na zvolenou čáru zasazení, tuto ovládnout a zabezpečit zasazení úderného uskupení. Přitom svazek, nebo svazky, které povedou úder před přední okraj, budou s dalšími zasazenými svazky tvořit jádro úderného uskupení.

Operační učenění armády musí i v tomto případě vytvářet silné druhé sledy a zálohy, které musí být v pohotovosti k vyrazení ještě v době před zahájením protipřípravy.

Zahájení útočné operace za těchto podmínek bude zpravidla charakterizováno vedením střetných sražení bezprostředně po vyrazení.

C. Přechod do všeobecného útoku za podmínek vytvořených činností nepřítele, který v důsledku celkové operační situace oslabuje, nebo odvádí vojska před frontou armády

I když nelze rozebírat všechny důvody a předpoklady, za kterých nepřítel bude odvádět nebo oslabovat vojska před frontou armády, čímž by podstatně měnil poměr sil v náš prospěch a dával tak předpoklady k přechodu do všeobecného útoku, přesto lze ukázat na dva nejcharakterističtější případy, které mohou nastat za konkrétní situace.

Oslabení sil na určitém úseku fronty může být vynuceno aktivní činností naší sousední armády, která přešla do útoku a nepřítel odvádí vojska z pasivního úseku s cílem zesílit obranu v hloubce, nebo provést protiúder proti útočícím vojskům na hlavním směru.

Jiný případ může nastat tehdy, útočí-li nepřítel na jiném úseku fronty a potřebuje uvolnit síly z pasivního úseku k oživení svého útoku a k jeho rozvíjení do hloubky.

V obou případech se oslabením sil nepřítele před frontou armády vytvářejí vhodné podmínky k zmocnění se iniciativy a k přechodu do rozhodného útoku. Je pochopitelné, že cíle útočné operace budou nutně ovlivněny situací sousedů a bude nutné koordinovat její průběh s činností sousedních armád. V žádném případě nelze v přechodu do všeobecného útoku vidět samoučelnost, ale splnění rozhodných cílů k obklíčení a zničení hlavního uskupení nepřítele.

Správná volba doby vyrazení k útoku bude předně záviset na organizaci průzkumu, který musí přesně a včas odhalit zámysl nepřítele a získat zprávy o pohybu vojsk nepřítele. Nesmírně důležitou úlohu bude hrát i správné vyhodnocení možností těchto odcházejících záloh a vojsk nepřítele. Předčasné, stejně jako opožděné vyrazení by mohlo mít za následek zmaření útoku a nesplnění zamýšlených cílů operace.

I když v tomto případě rozhodná úloha při přechodu z obrany do útoku připadne druhým sledům armády, které budou jádrem úderného uskupení, je příhodná možnost, aby se do útoku přešlo celou sestavou. Situace v tomto případě bude podstatně jednodušší než v předcházejících případech, protože volnost manévru nebude natolik svázána činností nepřítele a vlastní vojska nebudou opotřebována předcházejícím vedením obranných bojů.

Avšak zvláště v tomto případě je nutno plně realizovat požadavek, aby obranné operační učlenění armády, stejně jako bojové sestavy divizí měly charakteristické rysy nutné k přechodu do útoku bez velkých změn.

Charakteristické rysy útočné operace po přechodu z obrany do všeobecného útoku

Při organizaci a vedení útočné operace je třeba mít na zřeteli, že hloubka operace bude záviset na cílech operace, na možnostech sil a prostředků, na síle nepřátelského uskupení a na terénu. Může se pohybovat přibližně od 150–200 km. Současné bojové prostředky dovolují vést operaci při vysokém tempu útoku. To je jednou z podmínek dosažení překvapení, neboť neposkytuje nepříteli času a oddechu, umožňuje předstihnout zálohy nepřítele v obsazování obranných čar dříve než je nepřítel stačí zaujmout a tak paralyzuje odpor nepřítele a umožňuje jeho rozbití po částech. Kromě toho rychlé tempo útoku zabezpečuje volnost manévru a účinné využití zbraní hromadného ničení a slouží jako jeden ze způsobů protiatomové ochrany, neboť ztěžuje nepříteli použití atomových zbraní v průběhu operace.

Střední tempo útoku může dosahovat 20–50 km za den. Zvláštního významu nabývají v sestavě úderného uskupení tankové divize, jejichž bojové možnosti v největší míře odpovídají požadavkům a charakteru soudobých operací. Tankové divize se nesmějí zasazo-

vat do dlouhých bojů, ale musí se ihned po zasazení do útoku směle odpoutávat od vše-vojskových svazků, rychle postupovat vpřed, pronikat do hloubky sestavy nepřítele, ztěžovat jeho manévry, desorganizovat jeho velení a krátkými a prudkými ztečemi ničit přicházející zálohy. Tankové divize musí být s to vést bojovou činnost samostatně, často bez průlomu styku se sousedy a ve značných vzdálenostech od vlastních vojsk.

Vedení útočné operace vycházející z rozvíjení úspěšně provedeného protiúderu bude mít některé typické zvláštnosti, které budou vyplývat z charakteru činnosti nepřítele v tomto období.

Plnění bližšího úkolu armády bude zpravidla charakterizováno řadou střetných bojů, tak jak se budou naše vojska postupně střetávat s přicházejícími zálohami a druhými sledy nepřítele. Nepůjde tedy v zásadě o průlom jednotlivých postavení a pásem obrany, které bývá typické při průlomu připravené obrany nepřítele.

Velmi důležitou otázkou bude zabezpečení boků úderného uskupení.

Další charakteristickou zvláštností bude ta okolnost, že operační učlenění armády nebude se zahájením operace mít vytvořeny druhé sledy. Tyto se budou vytvářet až v průběhu útočné operace z těch svazků, které obkličovaly a ničily obkličovaného nepřítele, a z těch svazků, které v obraně bránily první pásmo obrany, po případě z dalších svazků, které přicházejí z hloubky, byly-li svazky bránící první pásmo obranným sražením tak vyčerpány, že je nutné vyvést je do zálohy a doplnit je.

Závěr

Organizace přechodu z obrany do všeobecného útoku se bude vyznačovat značnou složitostí a řadou zvláštností. Současně s přípravou útočné operace je třeba pokračovat ve vedení obranného boje s útočícím nepřítelem.

Předčasný přechod do útoku může vést k zasazení záloh a druhých sledů armády po částech bez náležité přípravy a organizace zabezpečení všech druhů. Rovněž je nebezpečné zmeškat vhodnou dobu, přechodu do útoku, poněvadž to prodlužuje pobyt vojsk ve vyčkávacím prostoru, což je spojeno s nebezpečím, že na ně budou provedeny atomové údery nepřítelem, a dává nepříteli možnost provést přesunutí a zasazení záloh. Je proto třeba, aby přechod z obrany do útoku byl uskutečněn se zřetelem na připravenost úderných uskupení a na operační učlenění vojsk v pravou dobu, a aby vojska rozhodně přecházela do útoku a směle přenášela bojovou činnost na území nepřítele.

Prameny:

- Vojenská mysl čís. 4 a 5/59,
- č.j. 001050/GŠ/OS,
- vlastní úvahy.

В статье разбираются основные черты современной обороны в отношении создания условий для перехода в общее наступление. Выдвигаются общие принципы перехода из обороны в наступление и указываются особенности перехода в наступление из обороны на широком фронте на горно-лесистой местности. Анализируются способы контратак и контрударов и способы создания ударных группировок и их ввод в бой во время перерастания контрудара в общее наступление. Отмечаются некоторые особенности наступательной операции после перехода в общее наступление.
